

Vår dato: 2018-05-25
Vår ref.:
Vår kontakt: Dag Mejdell
T:
Deres dato: 14.5.2018
Deres ref.: 18/2319-
Side 1 av 23

NOTAT TIL NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENTET VED NÆRINGSMINISTEREN

Vedrørende Hydros aluminaraffineri Alunorte i Pará, Brasil

1 Innledning

Det vises til brev fra Nærings- og fiskeridepartementet ved ekspedisjonssjef Mette I. Wikborg og seniorrådgiver Mari Huuhka Killingmo, dater 14. mai 2018, hvor det bes om skriftlig redegjørelse fra styret i Norsk Hydro ASA.

Følgende blir adressert i dette notatet:

- Om Alunorte og Hydros eierskap
- Status på Alunorte-saken
- Hydros styringssystemer
- Styrets involvering

Vedleggene omfatter:

- Vedlegg 1: Viktige interessenter i saken
- Vedlegg 2: Tidslinje over vesentlige hendelser
- Vedlegg 3: Funn knyttet til driften av Alunorte
- Vedlegg 4: Satelittbilder over Alunorte

2 Om Alunorte og Hydros eierskap

Alunorte - Alumina do Norte do Brasil S.A. befinner seg i Barcarena, en kommune som ligger 123 km fra Belem i delstaten Pará.

Alunorte produserer alumina (aluminiumoksyd) fra bergarten bauksitt, en leirelignende jordtype som i hovedsak finnes i et belte rundt ekvator. Alumina er råstoff for primæraluminium. Aluminaen skilles ut fra bauksitten ved bruk av en varm løsning av lut (kaustisk soda) og kalk. Avfallet fra aluminaproduksjonen, som inneholder rester av lut, lagres i to avfallsdeponier ved Alunorte, omtalt som DRS1 og DRS2.

Alunorte-anlegget startet produksjonen i juli 1995. Fra 1995 frem til i dag har Alunorte gjennomgått tre større utvidelser, henholdsvis i 2000-2003, 2003-2006 og 2006-2008. Alunorte er i dag verdens største aluminaprodusent, med en kapasitet på 6,3 millioner tonn per år. Dette utgjør ca 5% av verdensproduksjonen av alumina.

Hydro kjøpte 26,7 % av aksjene i Alunorte i 2000. Eierandelen økte til 34% i 2003 i forbindelse med gjennomføringen av den første utvidelsen av anlegget.

Ved Vale-transaksjonen i 2011 kjøpte Hydro bauksittgruven Paragominas, og økte sin eierandel i Alunorte til 92,13 %. Kjøpet omfattet også 51% av aluminiumsverket Albras, hvilket medførte at Hydro i dag er Sør-Amerikas største aluminiumsselskap.

I 2014 ble prosjektet for etablering av det nye avfallsdeponiet DRS2 igangsatt. I den forbindelse ble det også besluttet å investere i såkalt pressfilterteknologi for behandling av avfallet fra aluminaproduksjonen. Teknologien medfører at avfallet blir tørrere (<22% fuktighet) og at det inneholder mindre kaustisk soda. Det blir dermed mulig å komprimere rødslammet, hvilket fører til et betydelig lavere arealbehov og lengre levetid for deponiet. Alunortes deponiteknologi skiller seg fra bauksittavfallsdeponier for flytende masser. Anlegget er basert på beste tilgjengelig teknologi, og er i dag et referanseanlegg i aluminiumsindustrien for behandling av rødslam. DRS2-prosjektet omfattet også et nytt vannbehandlingsanlegg som utvidet daværende vannbehandlingskapasitet med nær 50%. Prosjektet er fremdeles under oppstart.

I tillegg til store investeringsprosjekter løper det en rekke forbedrings- og vedlikeholdsprosjekter ved Alunorte, både under utførelse og under planlegging.

Hydro har vært representert i selskapets styre fra år 2000.

3 Status på Alunorte-saken

Etter det kraftige regnværet i Barcarena i delstaten Pará i det nordlige Brasil natt til 17. februar har Hydro opplevd anklager om skadelige utslipp fra sitt aluminaraffineri Alunorte fra ulike føderale, delstatlige og lokale myndigheter, samt ulike representanter fra lokalmiljøene rundt anlegget, NGOer, media og andre. Dette har igjen medført ulike pålegg, bl.a. om å redusere produksjonen ved Alunorte med 50 %.

Undersøkelser som er gjennomført av interne og eksterne fagfolk har bekreftet at det ikke har vært utslipp fra rødslamdeponiene i Alunorte. Dette er også bekreftet av føderale og delstatlige miljømyndigheter. Hydro har selv rapportert til miljømyndighetene utslipp av delvis behandlet regnvann fra fabrikkområdet til Alunorte, se nærmere nedenfor. Det er ikke påvist miljøskader fra disse utslippene.

Produksjonskuttet på 50% ved Alunorte har medført at også Hydros bauksittgruve i Paragominas har måttet redusere produksjonen tilsvarende. Det deleide aluminiumverket Albras, som ligger vegg-i-vegg med Alunorte, har, som følge av reduserte leveranser av alumina fra Alunorte, også måttet stenge ned halve produksjonen av aluminium. Situasjonen truer nå tusenvis av arbeidsplasser i delstaten Pará, og på sikt også aluminaleveransene til Alunortes øvrige kunder, herunder Hydros norske aluminiumverk.

3.1 Anklager, pålegg og undersøkelser

Umiddelbart etter det kraftige regnet ble det utført omfattende inspeksjoner ved Alunorte av en rekke offentlige instanser, som konkluderte med at det ikke hadde forekommet lekkasjer fra rødslamsdeponiene DRS1 og DRS2. Like fullt fortsatte spekulasjonene om lekkasjer.

For den følgende gjennomgangen vises til oversikten over sentrale interessenter, Vedlegg 1.

Instituto Evandro Chagas (IEC) gjorde flere undersøkelser i og utenfor Alunorte i forbindelse med regnværet, og rapporterte 22. februar om funn av kvikksølv, bly og nitrater i elvevannet, samt funn av et gammelt dreneringsrør der betongplomberingen delvis hadde erodert og hadde sprekker. Lekkasjen fra det plomberte dreneringsrøret ble tatt til inntekt for anklagene om skadelige utslipp fra Alunorte, til tross for at røret ikke var tilknyttet rødslamsdeponiene og bare mindre mengder regn- og overflatevann fra et hjørne av fabrikkområdet hadde kunnet passere gjennom røret. Det er gjennomført målinger av grunnen i området ved utløpet av dreneringsrøret, og det har ikke blitt påvist forurensing av grunnen. Ytterligere detaljer er gitt i Vedlegg 2.

Rapporten fra IEC fikk bred omtale i lokale, nasjonale og internasjonale medier.

IEC la frem sin andre rapport om miljøsituasjonen i Barcarena 28. mars, som viser funn av unormalt høye verdier av tungmetaller i flere elver og brønner i Barcarena. Det påstås i rapporten at området er påvirket av flere tiårs industriaktivitet. Flere tredjepartsvurderinger har funnet svakheter i metodikken og resultatene i de to IEC-rapportene, også med hensyn til IECs påstand om at funnene kan spores tilbake til Alunorte.

Den delstatlige miljømyndigheten SEMAS bekreftet etter sitt besøk ved Alunorte den 18. februar integriteten til rødslamdeponiene. SEMAS observerte under inspeksjon at fribordet i enkelte av avrenningsbassengene tilknyttet rødslamsdeponiene (fribord = distansen mellom væsken og bassengkanten) var mindre enn den lovlige grensen på én meter, og påla Alunorte å innfri lovkravet innen 26. februar. Kravet ble innfridd 27. februar. SEMAS utstedte pålegg om å redusere produksjonen med 50 % og avstå fra å bruke DRS2 og pressfiltrene. Pålegget står fremdeles.

Den føderale miljømyndigheten IBAMA hevdet at lisensieringen ved Alunortes nye rødslamdeponi DRS2 var mangelfull. Alunortes installasjonslisens utstedt av SEMAS omfatter bygging og driftsforberedelser. IBAMA mente at anlegget, i strid med lisensen, var satt i drift. Alunorte og SEMAS er imidlertid begge av den oppfatning at aktiviteten ved DRS2 var i henhold til installasjonslisensen. Søknad om lisens for drift ligger til behandling hos SEMAS, og utstedelse er forventet innen 31. desember 2018. IBAMA beordret stans av all bruk av DRS2. Pålegget står fremdeles.

Også Ministerio Publico har engasjert seg sterkt i saken. Ministerio Publico valgte kort tid etter regnet hadde falt å anlegge sak mot Alunorte for en statlig straffedomstol i Barcarena, som 28. februar utstedte tilsvarende pålegg som SEMAS og IBAMA, det vil si redusert produksjon og stans av DRS2. Pålegget ble utstedt uten at Hydro var hørt.

I et prosessuelt vedtak 25. april erklærte dommeren på saken seg inkompetent, og overførte saken til en sivil domstol på føderalt nivå. Effekten av erklæringen er at alle rettslige avgjørelser fattet av dommeren i sakens anledning er å betrakte som nulliteter, og dermed ikke lenger gyldige. Imidlertid utstedte den sivile domstolen på føderalt nivå tilsvarende pålegg 30. april, slik at påleggene nå er reintrodusert på føderalt nivå.

I tillegg til miljømyndigheter, Ministerio Publico og domstoler er også det delstatlige parlamentet i Pará, ALEPA, engasjert i situasjonen, og har nedsatt en parlamentarisk undersøkelseskommissjon for å vurdere saken. Kommisjonen er fortsatt i arbeid, og har gjennomført en rekke møter med sentrale interessenter.

Også Brasils president Michel Temer har opprettet en egen undersøkelseskommissjon. Kommisjonen har påbegynt arbeidet, og har gjennomført sine første møter i Barcarena.

Det er vedtatt nedsatt en undersøkelseskommissjon av den føderale kongressen, Congresso Nacional, men kommisjonen er enda ikke formelt opprettet.

3.2 Hydros tilnærming for å løse situasjonen

I møte med en uoversiktlig situasjon har Hydro prioritert humanitær bistand, styrke dialog med lokale ledere og klarlegge fakta, for derigjennom legge forholdene til rette for å gjenoppta full drift.

Kort tid etter det kraftige regnfallet i februar iverksatte Hydro en rekke humanitære tiltak for å hjelpe befolkningen i lokalsamfunnene som ligger nærmest inntil Alunorte. Tiltakene omfattet distribusjon av vann, umiddelbar tilgang på helsetjenester og mobilisering av Røde Kors til å kartlegge behov for helsetjenester. Det er videre etablert regelmessige møter med lokalsamfunnene, med bruk av en uavhengig fasilitator.

Gjennom hele perioden, fra det kraftige regnskyellet inntraff og fram til i dag, har Hydro søkt dialog med alle relevante myndigheter, spesielt med guvernøren i Pará og gruppen han har nedsatt for å håndtere situasjonen, SEMAS og Ministerio Publico. Dialogen har til tider vært krevende blant annet grunnet ulik oppfatning av fakta knyttet til hendelsen i februar.

Gitt den raskt eskalerende situasjonen, nedsatte Hydros konsernsjef Svein Richard Brandtzæg en intern ekspertgruppe allerede 24. februar for å klarlegge hendelsesforløpet og fakta om situasjonen. Kort tid etter engasjerte Hydro også det eksterne brasilianske miljøkonsulentselskapet SGW Services (SGW) for å foreta en uavhengig gjennomgang. Både ekspertgruppen og SGW fremla sine rapporter 9. april, og konkluderte med at det ikke hadde forekommet lekkasjer fra rødsdamdeponiene.

Både den eksterne og interne rapporten beskrev hendelsesforløpet som Hydro allerede hadde rapportert om eksternt. De vesentligste funnene er omtalt under Vedlegg 3.

Som et forsøk på å få etablert ny dialog, har Alunorte levert et søksmål mot Ministerio Publico for å få en gjennomgang av det samlede faktagrunnlaget og bringe Ministerio Publico tilbake i dialog. Ministerio Publico har på sin side igangsatt en innledende etterforskning av Hydros skatteavtale inngått med myndighetene i Pará.

Situasjonen i dag

Per 25. mai gjelder fremdeles de restriksjoner og pålegg brasilianske myndigheter har vedtatt overfor Alunorte, herunder produksjonskuttet på 50 % ved Alunorte og innstilling av driften ved DRS2.

Produksjonskuttet ved Alunorte har store økonomiske ringvirkninger lokalt, regionalt og nasjonalt i Brasil, og har globale markedseffekter som igjen vil kunne ramme Hydros aluminiumsverk i Norge og internasjonalt. Som en konsekvens av sanksjonene mot Alunorte har allerede aluminiumsverket Albras halvert sin produksjon. Alunorte er verdens største aluminaraffineri og effekten av produksjonsbegrensningen har blitt forsterket i det globale markedet som et resultat av USAs sanksjoner mot det russiske selskapet Rusal og innføringen av importtoll på aluminium. Disse tre forholdene har medført at prisen for alumina og aluminium har økt sterkt, og det globale markedet er urolig og i ubalanse.

Hydro er i dialog med SEMAS og delstatsregjeringen i Pará om å heve produksjonsbegrensningene ved Alunorte. Hydro opplever dialogen som konstruktiv.

Hydro arbeider kontinuerlig med å opprettholde forutsigbar drift ved sine anlegg, også i Norge der alle verk er avhengige av alumina som råstoff i sin produksjon. Selskapet søker å finne gode løsninger med brasilianske myndigheter, og arbeider med å gjenoppta normal produksjon ved Alunorte, Paragominas og Albras.

3.3 Andre tiltak

I tillegg til ovenstående har Alunorte allerede iverksatt eller planlegger en rekke aktiviteter på kort, mellomlang og lang sikt. Følgende tiltak nevnes:

- Langsiktig miljøstudium av luftkvalitet, vann, kilder, jordsmonn og skog, utført av tredjepart
- Toksikologisk studie for å vurdere helseforholdene til befolkningen i lokalsamfunnene i nærheten av Alunorte
- Styrking av lokale og sentrale miljøressurser og -kompetanse
- Flerårig program for å bidra til bærekraftig utvikling av lokalsamfunnene i Barcarena gjennom «Sustainable Barcarena Initiative»
- Tiltak knyttet til Alunortes vannbehandlingssystem

- Kortsiktige forbedringer av vannbehandlingssystemene og renskapasiteten, vedlikeholdssystemene, beredskapsplaner og opplæring
 - En investering på NOK 500 millioner (om lag BRL 200 millioner) i raffineriets vannbehandlingssystem, som vil øke renskapasiteten med 50 prosent og bassengkapasiteten i vannrenseanlegget med 150 prosent
 - Et prosjekt som vil gjennomgå og vurdere en forbedring av vannbehandlingssystemet ved Alunorte for å kunne adressere framtidige klimaendringer
- Utvikling av et bærekraftig konsept for nedstenging av det eldste rødsramsdeponiet DRS 1
 - Oppdatering av beredskapsprosedyrer, blant annet gjennomgang av rutiner for kommunikasjon med lokalsamfunn under og etter krisesituasjoner. Dette omfatter også opplæring for lokalsamfunnene i nærheten av Alunorte

4 Styringssystemer for drift, etterlevelse og samfunnsansvar

4.1 Generelt om Hydros styringssystem

The Hydro Way er Hydros tilnærming til forretningsdrift. Den har eksistert i selskapet helt fra starten av og har styrket selskapets positive utvikling i årenes løp. The Hydro Way definerer selskapets identitet – vårt unike sett med egenskaper – og danner en måte å gjøre ting på som skiller oss fra andre selskaper. The Hydro Way beskriver også hvordan vi driver vår virksomhet gjennom vårt formål, verdier, talenter, driftsmodell og strategiske retning.

Utgangspunktet for måten Hydro er organisert er lover og regler som gjelder for selskapet, herunder regler i allmennaksjeloven. Hydros styringsmodell omfatter i tillegg selskapets interne organisering og prosesser som muliggjør styring, ledelse og kontroll av virksomheten. Dette er nærmere beskrevet i selskapets styrende dokumenter.

Driftsmodellen etablerer prinsipper for (i) organisasjon, (ii) beslutningsprosesser, (iii) samarbeid og (iv) drift. Modellen definerer roller og ansvar mellom styret, konsernsjef, konsernledelsen, konsernfunksjoner og forretningsområder, og sørger for at beslutninger tas på rett nivå og med rett involvering. Modellen forklarer hvordan ulike konsernfunksjoner og forretningsområder arbeider sammen på de ulike nivåene i selskapet, og motiverer til integrering og samarbeid.

Konsernledelsen fokuserer hovedsakelig på (i) mennesker og kultur, (ii) prestasjonsstyring, (iii) porteføljeforvaltning, (iv) strategi, virksomhetsstyring og etterlevelse.

Prinsippene for driftsmodellen er beskrevet i globale direktiver, og inkluderer følgende dokumenter:

- The Hydro Way og system for virksomhetsstyring;
- Mennesker og kultur;
- Helse, miljø og sikkerhet;
- Strategi, forretningsplanlegging og prosesser for prestasjonsledelse;
- Kapitalanvendelse;

I tillegg finnes omlag 15 ytterligere styrende dokumenter, alle med tilknyttede prosedyrer og retningslinjer. De enkelte forretningsområdene utformer også lokale direktiver, som adresserer deres spesifikke behov.

4.2 Styreinstruksen

Styreinstruksen beskriver styrets rolle i Hydros system for virksomhetsstyring. Det overordnede ansvaret for selskapets forvaltning tilligger styret. Det fremgår av styreinstruksen at styret blant annet skal

- påse at selskapet slutter seg til allment aksepterte prinsipper for virksomhetsstyring og ansvarlig forretningspraksis, og at selskapet opptrer som en god samfunnsborger
- påse at Hydros drift er godt organisert
- godkjenne Hydros overordnede strategi, forretningsplaner og budsjetter, og
- påse at Hydros drift, regnskap og forvaltning av eiendeler er gjenstand for inspeksjon og kontroll

Styreinstruksen behandler i større detalj en rekke forhold som styret skal føre tilsyn med, som ledd i dets forvaltning av virksomheten, herunder forhold som knytter seg til gjennomgang og godkjenning av retningslinjer knyttet til etisk opptreden og etterlevelse, og føre tilsyn med den overordnede utformingen av organisasjonen og driftsmodellen til Hydro.

Styret har ved delegasjon gitt konsernsjefen ansvar for den nærmere styringen av konsernet, men fører tilsyn med konsernsjefens forvaltning etter prinsipper som er nærmere angitt i instruksen. Styret fører blant annet tilsyn med at

- konsernsjefen benytter effektive systemer for ledelse, administrasjon og kontroll, herunder systemer for risikohåndtering
- kontrollfunksjonene fungerer etter hensikt og at nødvendige tiltak treffes for å redusere ekstraordinær eller uønsket risikoeksponering
- det foreligger tilfredsstillende rutiner for å sørge for oppfølging og rapportering knyttet til prinsipper og retningslinjer fastsatt av styret om etisk atferd, etterlevelse, helse, sikkerhet og arbeidsmiljø og samfunnsansvar
- selskapet har et adekvat system for internrevisjon

Styreinstruksen beskriver også konsernsjefens ansvar overfor styret, styrets forpliktelser i forhold til bedriftsforsamlingen og rollen til styrets komiteer.

4.3 Etterlevelse

The Hydro Way utgjør grunnlaget for Hydros styringssystem. Det er basert på at myndighet delegeres til forretningsområdene og de ulike fagstabene som blant annet inkluderer, finans, skatt, regnskap, HMS (Helse, Miljø og Sikkerhet), CSR (Corporate Social Responsibility, - samfunnsansvar), juridisk og Compliance (etterlevelse). For å sikre en helhetlig høy standard har vi definert felles krav i konstituerende og globale styrende dokumenter. Slike styrende dokumenter har vi etablert innen en rekke områder, inklusive helse, miljø og sikkerhet, etisk og sosial ansvarlighet, strategi og forretningsplanlegging, finans, risikostyring, organisering og utvikling. De styrende dokumentene er tilgjengelig for alle ansatte.

Hydro's Etiske Retningslinjer (Code of Conduct) blir jevnlig oppdatert, og ble sist vedtatt i styret i april 2018. Det er et konstituerende dokument som vedtas av styret og gjelder for alle ansatte i alle enheter, så vel for alle som representerer Hydro i styrende organer i deleide selskapers. Alle ansatte må bekrefte at de har mottatt, lest og forstått viktigheten av de Etiske Retningslinjene.

De Etiske Retningslinjene stiller krav til etterlevelse med alle relevante eksterne lover og regler, samt de interne styrende dokumentene. Disse blir systematisk implementert og fulgt opp som en del av vårt etterlevelsessystem. Utfyllende dokumenter («veiledere») er utarbeidet innen rekke områder for å bistå linjeledelsen i å etterleve bestemmelsene.

Etterlevelsessystemet er basert på fire pilarer; forebygging, avdekking, rapportering og respondering. I tillegg til finansiell etterlevelse er fokusområdene HMS, anti-korrupsjon, konkurranselov og personvern.

Etterlevelsessystemet er integrert i den overordnede risikostyringsprosessen hvor risikoer blir identifisert og avbøtende tiltak og aksjoner definert. I tillegg er etterlevelsessystemet en integrert del av oppfølgingsprosessen hvor de definerte tiltakene og aksjonene blir systematisk fulgt opp på kvartalsvis basis. Det utarbeides en årlig etterlevelsesrapport til styret. Styret mottar også den månedlige HMS rapporter som HMS staben utarbeider og distribuerer til linjeledelsen.

4.4 Krisehåndtering og beredskap

Krisehåndtering og beredskap er adressert i flere styrende dokumenter. Konsernfunksjonen for HMS har på permanent basis oppnevnt et beredskapsteam bestående av personer HMS konsernstab. Det er også beskrevet hvordan Hydros strategiske ledelse i en krisesituasjon organiseres som et kriseteam. Til disse teamene er det også knyttet døgnkontinuerlig pressevakt.

Krisekommunikasjon er adressert i et eget styringsdokument, som beskriver hvilke krav som stilles til kommunikasjon om Hydros enheter og anlegg i en krisesituasjon. Styringsdokumentet har vært fulgt gjennomgående under den pågående situasjonen ved Alunorte.

4.5 Internkontroll og risikostyring

Hydro har utarbeidet og implementert en styringsmodell for forretningsrisiko som er godkjent av selskapets styre. I samsvar med denne modellen jobber Hydro kontinuerlig med å kartlegge, analysere, håndtere og kontrollere risikofaktorer som er relevante for selskapets virksomhet. Risikostyring er en integrert del av vår forretningsvirksomhet, og hvert forretningsområde har ansvar for håndtering av risiko som oppstår på eget område. Hydros konsernstab etablerer og utarbeider policyer og prosedyrer for å håndtere risiko, og koordinerer en samlet, halvårlig risikovurdering for hele virksomheten. Vesentlige risikofaktorer følges opp løpende som en del av våre interne oppfølgingsmøter.

4.6 Samfunnsansvar

Hydro's sosiale ansvar er beskrevet i det globale direktivet «Hydros sosiale ansvar». Gjennom direktivet forplikter Hydro seg til å følge internasjonale konvensjoner for menneske- og arbeidstakerrettigheter. Virksomheten skal styres slik at den bidrar til en bærekraftig verdiskaping for ulike interessentgrupper; inkludert berørte lokalsamfunn hvor Hydro har virksomhet.

I 2017 gjennomførte Hydro en revisjon av egen strategi for samfunnsansvar. Gjennom arbeidet med strategien ble det tydeliggjort et behov for å fortsette å styrke bidraget til kapasitetsbygging for å sikre oppfyllelse av grunnleggende menneskerettigheter i de berørte lokalsamfunnene i Brasil. Konsernledelsen har gitt sin tilslutning til prioriteringene i den nye strategien, og godkjente i desember 2017 et større prosjekt for å styrke dialogen med lokalsamfunnet i Barcarena i 2018.

Dialogprosjektet var så vidt kommet i gang i februar 2018 da flommen rammet. Det ble raskt etablert et samarbeid med Røde Kors, lokalt sivilforsvar og lokale helsemyndigheter for å sikre rent vann til husstandene som ikke kunne drikke vann fra lokale kilder som følge av flommen, samt gjennomført undersøkelser av og tilbudt akutthjelp til personer som var eller kunne være syke som følge av forurenset drikkevann.

Den planlagte prosessen med dialogmøter ble eskalert og fremskyndet, og det er siden februar gjennomført mer enn 20 dialogmøter med lokale interessentgrupper i Barcarena. Tilbakemeldingene som gis i møtene er tydelige på at de ønsker å ha Hydro som en stor arbeidsgiver i lokalsamfunnet, men at det også er forventninger som ikke er innfridd i forhold til hva virksomheten har gitt av resultater tilbake til deres lokalsamfunn. På bakgrunn av dette ble «Sustainable Barcarena Initiative» (SBI) lansert av Hydro i april 2018. Hensikten med initiativet er gjennom dialog og samarbeid å etablere en felles forståelse av hva som utgjør de største utfordringene lokalt, og hvordan disse best kan løses. Utfordringene i Barcarena kan ikke løses av en bedrift alene. Hydro ønsker å være en aktiv bidragsyter i dialogen, hvor det offentlige, sivilt samfunn og lokale bedrifter sammen kan skape en positiv utvikling basert på lokalbefolkningens ønsker og behov. Hydro vil bruke BRL 100 millioner (om lag NOK 250 millioner) til sosiale investeringer gjennom SBI de neste 10 årene.

4.7 Styrets vurdering av Hydros styringssystem

Styret gjennomfører annethvert år en helhetlig vurdering av Hydros styringssystem, og har løpende til vurdering elementer av styringssystemet som har behov for oppdatering. I den foreliggende situasjonen har styret vurdert at det foreliggende styringssystemet har fungert tilfredsstillende, og har ikke sett behov for å gjennomføre større endringer ved systemet.

Styret oppfatter at Alunorte-situasjonen vil gi erfaringer som vil være nyttige også i andre krevende situasjoner som måtte oppstå i fremtiden, både med tanke på håndtering av lokale interessenter, herunder lokale myndigheter, lokalbefolkning, media og forståelse for den kulturelle konteksten i Brasil. Styret oppfatter imidlertid ikke at disse forholdene foranlediger et behov for å gjøre endringer i Hydros styringssystem.

Styret vil fremheve at styret er, og har vært, opptatt av å fastholde styringssystemets prinsipper om at kommunikasjonen med selskapets interessenter, herunder media, skal være åpen og faktabasert, og at selskapet må opptre lyttende i dialog med interessenter. Styret anerkjenner at den betydelige offentlige interessen omkring saken, særlig i Brasil, har vært krevende for selskapet, og selskapet vil evaluere prosessen når situasjonen er blitt løst. Styret er imidlertid tilfreds med at selskapet gjennomgående har praktisert prinsippene nedfelt i styringssystemet, samtidig som selskapet fullt ut har ivaretatt markedets krav på informasjon etter gjeldende regler.

5 Styrets involvering

Styret holdes løpende orientert og oppdatert om situasjonen i Alunorte og Barcarena. Intervallene på statusoppdateringer har blitt fastsatt i samarbeid med administrasjonen, for å tilpasse oppdateringer til relevant utvikling i saken. Det har vært avholdt syv styremøter siden situasjonen oppstod, hvorav fire har vært ekstraordinære møter i anledning Alunorte situasjonen. Alunorte har vært på agendaen i alle styremøtene, og styret har løpende gitt sine innspill.

I arbeidet med å gjenoppta full produksjon har styret vært opptatt av blant annet følgende temaer:

- Ivaretagelse av sikkerheten til ansatte i Brasil, særlig på anleggene i Alunorte, Albras og Paragominas.
- Viktigheten av å bevare fokus på selskapets grunnleggende verdier
- Behovet for å etablere og løpende oppdatere et tydelig og korrekt faktagrunnlag

- Åpenhet i kommunikasjon, internt og eksternt, herunder påse at markedet til enhver tid er korrekt informert
- Viktigheten av kulturell sensitivitet for å forstå dynamikken i forhold til nasjonale og lokale interessenter i Brasil
- Risikovurdering og beredskap i forretningsområdet Bauksitt & Alumina
- Dialog med nasjonale og lokale myndigheter i Brasil, norske myndigheter og andre sentrale interessenter
- Dialog med tillitsvalgte i Norge og Brasil
- Betydningen av situasjonen på selskapets finansielle stilling
- Viktigheten av å planlegge for alternative scenarier
- Omsette ny kunnskap om vannbehandlingssystemet ved Alunorte til handling, slik at man sikrer at systemet er tilpasset klimatiske endringer
- Beskytte Hydros øvrige virksomhet fra negativ påvirkning av Alunorte-situasjonen

Situasjonen i Alunorte har også vært diskutert i de tre møtene som styrets revisjonskomite har avholdt i perioden, særlig i relasjon til situasjonens påvirkning på selskapets finansielle resultater.

I tillegg til ovenstående har det helt siden situasjonen ved Alunorte oppstod vært tett og løpende dialog mellom konsernsjef Svein Richard Brandtzæg og styreleder Dag Mejdell, herunder en løpende vurdering av behovet for å involvere hele styret.

Svein Richard Brandtzæg kontaktet styreleder så snart konsernledelsen ble gjort oppmerksom på at det forelå alvorlig bekymring i Barcarena om at det kunne ha funnet sted lekkasje av avfall fra bauksittavfallsdeponiene ved Alunorte. Brandtzæg informerte om at det var nødvendig å ta tydelig styring på situasjonen, og at det derfor ville bli opprettet en intern undersøkelseskommisjon for å undersøke regnvannets virkning på driften av anlegget og områdene rundt anlegget.

Vedlegg 1 Oversikt over sentrale interessenter

I det følgende gis en oversikt over sentrale interessenter:

Aktør	Forkortelse	Beskrivelse
Instituto Evandro Chagas	IEC	Pará-basert nasjonal forskningsinstitusjon. Hører under det føderale helsedepartementet.
Secretaria de Meio Ambiente e Sustentabilidade	SEMAS	Statlig miljømyndighet i Pará. Lisensmyndighet for Alunortes miljølisenser, blant annet for DRS2.
Instituto Brasileiro do Meio Ambiente e dos Recursos Naturais Renováveis	IBAMA	Føderal miljømyndighet. Ivaretar føderale interesser, blant annet den føderale Pará-elven.
Ministerio Publico	MP	Ministerio Publico er et organ vi ikke kjenner til fra det norske statsapparatet, men kan beskrives som en uavhengig påtalemyndighet med en omfattende ombudsmannsrolle. Ministerio Publico finnes både på føderalt og statlig nivå.
Assembléia Legislativa do Estado do Pará	ALEPA	Parás delstatsparlament
Congresso Nacional		Den nasjonale kongressen

**Secretaria Municipal
de Meio Ambiente e
Desenvolvimento
Econômico**

SEMADE

Kommunalt sekretariat for
miljø og økonomisk
utvikling i Barcarena

**President Michel
Temer og tidligere
miljøvernminister
Sarney Filho (nylig
gått av som minister)**

President Temer og
miljøvernminister Filho var
tidlig involvert i saken.
President Temer har
opprettet en
undersøkelseskommissjon
for å undersøke forholdene
i Barcarena, herunder tiltak
iverksatt for å avhjelpe
situasjonen.

Vedlegg 2

Tidslinje over vesentlige hendelser

Dato	Hendelse
16./17. februar	Tungt regnvær i Barcarena
17./18. februar	En rekke institusjoner besøkte Alunorte for å undersøke effektene av regnvannet på rødslamsdeponiene og anlegget. Blant andre deltok følgende: Ministerio Publico (ombudsmyndighet med påtalemyndighet), SEMAS (Statlig miljødirektorat), SEMADE (Kommunalt sekretariat for miljø og økonomisk utvikling i Barcarena), SEMEA (Kommunalt sekretariat for miljø i Abaetetuba), Sivilforsvaret, Det lokale brannvesenet i Barcarena, IBAMA (føderalt institutt for miljø og fornybare ressurser), Instituto Evandro Chagas (IEC) (statlig forskningsinstitusjon finansiert av det statlige helsedepartementet)
22. februar	IEC rapporterer at drikkevannet til enkelte lokalsamfunn har blitt forurenset, og at sannsynlig årsak er lekkasje fra Alunorte. Hydro melder på hydro.com at regnværet ikke har medført operasjonelle forstyrrelser
24. februar	Svein Richard Brandtzæg oppretter intern aksjonsgruppe for å gjennomgå de operasjonelle konsekvensene av regnfallet
26. februar	IEC rapporterer at Alunorte har hatt ureglementert utslipp gjennom et skjult rør
27. februar	Den statlige miljømyndigheten SEMAS notiserer Alunorte om at produksjonen må halveres innen 1. mars
28. februar	En lokal domstol i Barcarena beordrer halvering av produksjonen samt stans av driften av avfallsdeponiet for rødslam, DRS2, inntil anleggets integritet er godtgjort. Den føderale miljømyndigheten IBAMA notiserer Alunorte om at bruken av avfallsdeponiet for rødslam, DRS2, må stanses inntil

anleggets integritet er godtgjort. I tillegg ilegges bøter for ulisensiert drift av deponiet og for utslipp gjennom røret som ble påpekt av IEC.

2. mars

Svein Richard Brandtzæg informeres internt om at en kanal ved Alunorte, den såkalte Canal Velho, som var blitt benyttet til å slippe ut regnvann fra industrianlegget, var uten lisens.

5. mars

Svein Richard Brandtzæg oppnevner Eivind Kallevik som midlertidig leder for forretningsområdet Bauksitt & Alumina, med umiddelbar virkning.

Hydro oppnevner det brasilianske miljøkonsulentselskapet SGW Services for å gjennomføre en tredjepartsvurdering av Alunortes vannrensings- og væskehåndteringssystem.

11. mars

Hydro offentliggjør at Canal Velho har vært benyttet ved to anledninger i forbindelse med regnværet, og at dette har vært meddelt miljømyndighetene.

13. mars

Hydro offentliggjør foreløpige funn fra den interne aksjonsgruppen:

- Det har lekket regnvann ut i Canal Velho fra vannbehandlingsbassenget ved siden av kanalen.
- Det har funnet sted lekkasje av kaustisk soda inne på industrianlegget, som ble ført til renseanlegget, og dermed reduserte renseanleggets behandlingsskapasitet.
- Det er funnet sprekker i to rør som fører prosessvann fra rødslamsdeponiet DRS1 til vannbehandlingsanlegget. Foreløpige vurderinger viser at eventuelle lekkasjer er blitt fanget opp av oppsamlingsbokser.

Ministerio Publico, uavhengig påtalemyndighet med ombudsmannsrolle, anbefaler tiltak, herunder å stenge Canal Velho og tette sprekker i rørene fra DRS1.

- 16. mars** Hydro annonserer investeringer i vannbehandlingssystemet til Alunorte med NOK 500 millioner. Svein Richard Brandtzæg erkjenner at befolkningen i Barcarena er genuint bekymret for forurensning av drikkevannet. Han gir uttrykk for at Hydro ikke har gitt lokalbefolkningen tilstrekkelig informasjon, og at lokalbefolkningen ikke har tillit til Hydro. Brandtzæg beklager dette.
- 19. mars** Hydro offentliggjør at det er sluppet ut ubehandlet regnvann også gjennom en annen kanal (kanal 412). Mandatet til SGW utvides til å omfatte alle grensesnitt mot tilgrensende områder til Alunorte. Svein Richard Brandtzæg beklager at det er sluppet ut ubehandlet regnvann ut i Pará-elven.
- 9. april** Hydro offentliggjør hovedfunn fra undersøkelsen foretatt av den interne aksjonsgruppen og SGW Services. Undersøkelsene bekrefter at det ikke har funnet sted lekkasjer fra rødsламдеponiene og at Alunorte ikke har forurenset lokalsamfunn.
- 10. april** Styret i aluminiumsverket Albras i Barcarena beslutter å kutte produksjonen med 50%. Hydro eier 51% av aksjene i Albras.
- 25. april** Dommeren i den lokale domstolen i Barcarena, som 28. februar beordret produksjonskutt og stans av driften av DRS2, erklærer seg inkompetent i saken, og henviser saken til føderal domstol.
- 30. april** Den føderale domstolen gjeninnfører produksjonskutt på 50% og beordrer fortsatt stans av driften av DRS2.

Vedlegg 3 Funn knyttet til driften av anlegget

Alunorte-situasjonens kjerne omhandler påstander om at det har forekommet lekkasjer fra Alunortes rødslamsdeponier i forbindelse med regnværet i Barcarena 16. og 17. februar, som har ført til forurensning av det lokale miljøet, herunder drikkevann for befolkningen i de omkringliggende samfunnene. Både statlig og føderal miljømyndighet har som nevnt fastslått at det ikke har forekommet lekkasje fra deponiene, hvilket er i overensstemmelse også med Hydros interne undersøkelser samt undersøkelser gjennomført av ekstern tredjepart engasjert av Hydro.

Hydro har vært tydelige på å at undersøkelsene som så langt har vært gjennomført har gitt et øyeblikksbilde basert på et begrenset datagrunnlag, og har derfor ikke kunnet trekke slutninger knyttet til naturlige forekomster av mineraler i grunnen, eventuelle langsiktige miljøpåvirkninger av Alunortes virksomhet samt andre mulige kilder til forurensning. Hydro har derfor igangsatt et langsiktig miljøstudie i Barcarena, som vil kunne belyse nevnte spørsmål. Studiet vil ta om lag to år å gjennomføre.

Situasjonen har imidlertid avdekket forhold som er i strid med Alunortes lisenser og med Hydros interne retningslinjer. Det redegjøres nedenfor i korte trekk for funnene som er gjort.

1 Canal Velho («Den Gamle Kanalen»)

Ved to anledninger i forbindelse med regnværet så Alunorte seg nødt til å slippe ut regnvann via en kanal omtalt som Canal Velho (se Vedlegg 4 bilde 1). Canal Velho var den opprinnelige kanalen for kontrollerte utslipp fra anlegget, men nåværende miljølisens omfatter ikke bruk av kanalen. Alunorte hadde ikke lisens til å benytte kanalen. Det ble høsten 2017 søkt om ny lisens til å bruke kanalen i situasjoner hvor store nedbørsmengder kunne gi et slikt ekstraordinært behov. Søknaden var fortsatt under behandling da regnværet inntraff natt til 17. februar 2018.

Grunnene til utslippet er som følger:

- I løpet av 12 timer fra 16. til 17. februar 2018 falt det 231mm regn, etterfulgt av intenst regnvær de neste 10 dagene.
- Regnværet medførte store mengder vann både inne på anlegget og rødslamdeponiene, som måtte renses før det ble sluppet ut i Pará-elven.
- Et internt strømbrudd på Alunorte på grunn av lynnedslag reduserte vannrensekapasiteten i noen timer under starten av det intense regnværet.

- Et eksternt spenningsfall i krafttilførselen til Alunorte førte til forstyrrelser av produksjonsutstyret ved raffineriet. Dette førte igjen til en lekkasje av prosessvann som inneholdt kaustisk soda (lut), som ble ført til vannrenseanlegget. Innholdet av kaustisk soda var høyere enn det som normalt sendes til renseanlegget, og det tok derfor tid å rense (nøytralisere) dette vannet. Dermed ble den normale vannrensekapasiteten redusert mens dette prosessvannet ble behandlet. Til orientering er kaustisk soda ikke klassifisert som en miljøgift men som et stoff med korroderende egenskaper.
- På grunn av de store mengdene med regnvann og den reduserte vannrensekapasiteten i renseanlegget ble regnvann fra anlegget som kun var delvis behandlet, ved flere anledninger i uken etterfølgende det intense regnværet sluppet kontrollert ut av anlegget gjennom den såkalte Canal Velho ut i Pará-elven.
- Utslippene ble rapportert til miljømyndighetene.

Følgende forhold må tas i betraktning ved vurdering av utslippene:

- Canal Velho ble benyttet for kontrollerte utslipp av regnvann fra industriområdet, og ikke vann fra rødsdamdeponiene.
- Ved å benytte Canal Velho for regnvann fra industriområdet kunne vannrenseanlegget i større grad prosessere og rense vann fra rødsdamdeponiene og dermed avverge risiko for overrenning fra deponiene.
- Gjennomsnittlig surhetsgrad (pH) på vannet som ble sluppet ut lå innenfor de generelle lisenskravene for utslipp av vann som er ferdigbehandlet i vannrenseanlegget.
- Utslippene fra Canal Velho skjedde til Pará-elven, og ikke til elver som renner gjennom lokalsamfunnene. Utslipet har altså ikke kunnet ha ført til forurensning av lokalt drikkevann.
- Elvesystemet som Pará-elven representerer har stor vannføring, og eventuell forurensning ville ha blitt utvannet kraftig. Vedlegg 4 bilde 2 er ment å illustrere dette.
- Det har så langt ikke vært identifisert negative miljøfølger av utslippene fra Alunorte.

Canal Velho er nå fysisk stengt.

2 Canal 482

Under gjennomgang av Alunortes vannbehandlingssystem ble det oppdaget at regnvann fra et område som av Alunorte tidligere var benyttet til lagring av aluminahydrat ble ført til en utslippskanal (Canal 482) fra aluminiumsverket Albras. Regnvannet var ikke behandlet før det ble ført til kanalen, og utgjorde dermed et brudd på utslippstillatelsen. Tilførselen av regnvann til kanalen er nå stanset.

3 Sprekker i betongrør fra DRS1

Hydros interne granskning av vannbehandlingssystemet ved Alunorte viste at et betongrør som fører vann fra det eldste rødsblamsdeponiet DRS1 til vannrenseanlegget hadde sprekker. Det er ikke påvist lekkasjer.

4 Dreneringsrøret i sump 45

IEC oppdaget som nevnt under sitt arbeid i Barcarena et dreneringsrør som befant seg ved en del av fabrikkområdet som omtales som sump 45. Røret var etablert i forbindelse med konstruksjon av området sump 45 for å ta unna overflatevann som samlet seg på området. Etter at konstruksjonsarbeidet var avsluttet ble røret plombert med betong. Det viste seg imidlertid at plomberingen av røret hadde erodert, og at det hadde oppstått små sprekker i betongen. Sump 45 ble under det kraftige regnværet oversvømmet, og det førte til at mindre mengder regnvann rant gjennom plomberingen og ut av anlegget.

Undersøkelser gjennomført viser at det ikke har forekommet forurensning av grunnen som følge av lekkasjen. Plomberingen er nå tettet.

Det ble ved videre undersøkelser funnet ytterligere fire rør i samme området, som også var plombert. Det har ikke vært lekkasjer gjennom disse rørene.

Vedlegg 4

Bilde 1

Bilde 2

